

REDACTIA

Arad, strada Aulic Nr. 1

ABONAMENTUL

Întru Austro-Ungaria:
un an 20 cor. pe 1/2
10 cor.; pe 1/4 de an
cor.; pe 1 lună 2 cor.
În de Duminecă pe an
— 4 coroane. —
Pentru România și
străinătate pe an:
40 franci.

manuscrise nu se napoiază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:
Arad, strada Aulic Nr. 1

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond; prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
și timbru de 60 bani de
fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefrancați nu se
primesc.

Chestiunea națională.

III

Nu voi să intru mai adânc în pînunile acestei afaceri, fiind că voi să supăr pe nimeni, nici să vese în cineva. Cele ce am desfășurat până aci cred că sunt suficiente pentru a ne îndreptați a califica acceptarea procesului Memorandului din partea Comitetului drept o greșală politică și una din cauzele, care a săsădit în mod defavorabil asupra mișcării naționale. Dar pe lângă această cauză s'a mai adus și altele, care s'au voiu să le expun cu aceeași obiectivitate.

Este indeobște cunoscut, că luptele noastre politice n'au fost învrednicite la început de atențiunea curiozității a cercurilor politice nici chiar în Budapesta, necum din alte state. Este unul din meritele „Tribunei” și special un merit al d-lui Ioan Slacl, a fi deșteptat interesul cercurilor politice mai largi pentru cauza noastră națională. Interesul creștea proporția hărniciei noastre proprii susținerea și apărarea drepturilor poporului român. Era un lucru firesc frații noștri din regat să fie uniți în cel diutău, pe care l'am găsitături de noi. Interesul lor pentru cauza noastră trebuia să devină un interes al statului român și astfel chestiunea română din Ungaria s'a deschis foarte repede în chestiunea națională a României. Indată ce cauza noastră a trecut pe tărîmul politicii de stat a regatului, era o necesitate firească ca partidele politice din regat să-și precizeze pozițiunea lor față cu ea.

Chestiunea era pentru România o chestiune cum puțin cunoscută și foarte delicată. De altă parte la noi acasă știința și mai puțin despre pozițiunea partidelor din regat, despre rostul lor, despre activitatea lor și despre raporturile între dînsese. „Tribuna”, conștientându-se în spiritul poporului român, remarcă din prima zi a apariției sale faptele mari și importante ale lui Ioan Brătianu.

Această atitudine a foilor naționale a produs în România la adversarii politici ai lui Ioan Brătianu efectul, că „Tribuna” stă în serviciul partidului național-liberal. Dl. Titu Maiorescu, care m'a distins adeseori cu multă bunăvoință, m'a declarat vara anului 1898, fiind d-sa pe atunci ministru, că pe cât timp noi la „Tribuna” vom fi „Băstienști și urdiziști” nu putem conta la un război oare-care din partea guvernului român. Declarația aceasta era foarte înțeleasă, și noi dela „Tribuna” n'am tras altă concluzie, decât că guvernul român se va strădui să afle la noi acasă oamenii, care s'au putea conta la spriginul său, pentru adevăr s'a și întemplat.

Putem vorbi astăzi și despre această afacere mai deschis și mai generos decât în trecut, fiindcă aproape întreaga activitate a guvernului român din anul 1888 până în

anul 1895 în această direcție este cunoscută și a format obiectul discuțiilor publice.

Aderenții „Tribunei” erau precum se știe foarte numeroși și întregă mișcare națională își avea centrul tocmai la „Tribuna”. Pentru a găsi deci în Transilvania și Ungaria oameni vrednici de spriginul său, guvernul român nu putea să se adreseze decât la adversarii „Tribunei” și ai mișcării naționale. Nu erau mulți de aceștia, dar în sfîrșit erau. Domnii Alexandru Mocsonyi, Metropolitul Miron Romanul și Partenie Cosma au combătut pe față și în tot timpul direcția „Tribunei” și au luat poziție hotărîtă contra întregii mișcări naționale. Domnii Aurel Mureșanu, redactorul „Gazetei Transilvaniei”, Cornel Diaconovich redactorul dela „Rumänische Revue” și Părintele Voina, cunoscutul Părinte Voina dela Brașov, împrumutau pana și serviciile lor șefilor lor.

Prin aceste nume se completează aproape întreg cercul Românilor cari au combătut „Tribuna”. Ei bine, pe toți aceștia i-au căutat și i-au aflat guvernul român, au intrat cu dinșit în relațiuni și i-au învrednicit de spriginul său.

Țin de prisos a caracteriza mai de aproape aceste relațiuni, e suficient, cred, a constata existența lor, care n'are să fie contrazisă din nici o parte.

Relațiunile aceste, neexplicabile pentru grosul partidului național, au produs firește un efect foarte deprimător asupra întregii mișcări naționale. La noi acasă trebuiau să facem față nu numai contra guvernului unguresc, dar și contra adversarilor noștri români, cari căutau să ne slăbească pozițiunea. Și am trebuit să facem experiența tristă, că cu cât ne succedea a reduce puterea d-lor Mocsonyi-Miron Roman-Cosma în aceeași măsură sporea guvernul român spriginul său pentru ei. Despre aceasta avem chiar o dovadă matematică, o dovadă cu cifre. În budgetul statului român este înscrisă precum se știe o sumă pentru școlile și bisericile românești din străinătate. Până la anul 1888 guvernul român distribuia din acest fond o sumă destul de modestă, destinată anume pentru acoperirea rentei gimnasiului din Brașov. Dela 1889 încoași guvernul român a dat din acest fond și alte sume cu destinația pentru Transilvania și a sporit apoi din an în an sumele într-o măsură, care corespunde cu dezvoltarea evenimentelor politice în Transilvania. Pentru cercetările de față este indiferent a ști câți bani anume a distribuit guvernul român în acest mod. Ne interesează însă a cunoaște proporția sporirii fondurilor și termenele când s'a întemplat sporirea. Aceste date sunt tocmai suficiente pentru a ne convinge, că cu cât pozițiunea fracțiunii Mocsonyi-Miron Roman-Cosma slăbia la Români, în aceeași măsură guvernul român sporia fondurile cu destinația pentru Transilvania, cari se înțelege, — au fost plătite la mâna reprezentanților acelei

fracțiuni. Atât vroim să dovedesc și nimic mai mult. Mă voiu margini deci a stabili în următoarele prin cifre convenționale și procentuale scara urcării și scăderii fondurilor distribuite de guvernul român cu destinația pentru Transilvania de la anul 1888 până la anul 1896. La 1888 partidul național-liberal a trecut în opoziție urmând la guvern partidul conservator, ear la 1895 a trecut partidul conservator în opoziție și a urmat la guvern partidul național liberal.

Să admitem acum în mod convențional, că suma care s'a distribuit în Transilvania de guvernul român în anul 1888 ar corespunde cifrei 10. Aplicând această cifră la anii următori dobândim următorul foarte convingător tablou.

La 1889 fracțiunea Mocsonyi, după ce acceptase a face parte din comitetul „Tribunei”, nu perduse încă speranțele a putea lua căma politicii naționale și a reduce influența conducătorilor „Tribunei”; guvernul român menține cifra de 10 a fondurilor cu destinația pentru Transilvania. La 1890 fracțiunea Mocsonyi perde acele speranțe, ese din comitetul „Tribunei”, își păstrează însă pozițiunea în comitetul național; guvernul român urcă fondurile cu destinația pentru Transilvania de la cifra 10 la cifra 11.4. La 1891 desbinarea între „Tribuna” și fracțiunea Mocsonyi izbucnește pe față și se manifestă nu numai prin articole polemice de ziare ci și prin discuțiuni aprinse în comitetul național; guvernul român sporește fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 15.2.

La 1892 fracțiunea Mocsonyi suferă un eșec în conferința națională de la Sibiu, se votează de această adunare a reprezentanților alegătorilor români din toată țara prezentarea Memorandului la împărat și se constituie un nou comitet național cu excluderea reprezentanților fracțiunii Mocsonyi; guvernul român sporește fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 57.

La 1893 mișcarea națională ese biruitoare pe întreaga linie; în adunarea imponentă de la Sibiu fracțiunea Mocsonyi se vede redusă la vr'o câte-va voturi și este în primejdie a dispărea cu totul de pe arena politică; guvernul român sporește fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 60, adică aceste fonduri erau acum de șase ori mai mari ca la 1888.

La 1894 se produc neînțelegeri în sinul comitetului național, mișcarea națională ia calea coborîșului, dl. Rațiu intră în negocieri cu fracțiunea Mocsonyi, acesta începe a-și întări earăși pozițiunea; guvernul român scade fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 40, și așa mai departe, la 1895 cifra ajunge la 37 și la 1896 la zero.

Adunând la un loc toate fondurile cu destinația pentru Transilvania distribuite de guvernul român în periodul de la 1888 până la 1896

s'a plătit din suma totală:

în anul 1889	4.4	o/o
„ „ 1890	5.	o/o
„ „ 1891	6.6	o/o
„ „ 1892	23.7	o/o
„ „ 1893	25.7	o/o
„ „ 1894	18.	o/o
„ „ 1895	16.6	o/o
„ „ 1896	0.	o/o
	100	o/o

Maî are acest tablou trebuință de vr'un comentariu?

Eugen Brote.

Să se explice. Primum următoarea epistolă:

„În articolul „Rentele” și încă ceva” (IV) organul d-lor Coroianu Rațiu a atins o chestie foarte delicată pentru buna noastră reputațiune politică. Mă mir că nu v'așt simțit obligați a cere seamă pentru declarațiuni ce ridiculizează și compromit fapte săvârșite cu știrea și învoirea comitetului național în fruntea căruia stă el Dr. Rațiu. Estă pasagiile asupra căror vă atrag atențiunea:

„Dela 1892, din momentul în care a luat avânt cauza națională, am rugat intru-na pe buni noștri „amici” de dincolo: Nu faceți multă gălăgie în giurul chestiei naționale, nu faceți demonstrațiuni fără rost purtând o cauză atât de mare și de sfântă pe stradă... Ne rugăm. Împoram și ziceam: Tocmai pe calea aceasta se dă motiv contrariilor noștri să ne înfațișeze lumii ca pe niște iredențiști și revoluționari, aceea ce n'am fost și nu suntem... Se vede însă că „amicul” a uitat sau poate că nici nu știe, cât de mult au insistat fruntașii noștri pe lângă aceea ca la 1893 din adunarea națională steagurile să nu fie trecute în România precum de fapt au fost trecute și să nu fie purtate din oraș în oraș ca trofee de izbândă... Căci care a fost sfîrșitul? Noi am rămas timbrați de iredențiști pe tema aceasta, ear „focul sacru” ce se născuse dincolo, s'a stins imediat, cum interesele au cerut ca să nu mai ardă în pieptul nimănui.”

„Vă aduceți aminte — era present și redactorul D.-V. responsabil, dl. Russu Șiriana — noi, tinerimea de atunci am aranjat manifestația pe propria noastră responsabilitate. Știți de asemenea cum s'a petrecut manifestația dela Predeal, unde au vorbit dl. V. A. Urechii și Ionel Grădișteanu, dintre noi Dr. Lazar Popovici și Alex. Vaida; acest din urmă a declamat o odă scrisă de fratele său Ion.

„Sunt șapte ani de atunci. Cum vine acum organul dlui Rațiu să-și bată joc de manifestațiunile naționale — fie ele și pe stradă — al naționaliștilor din România?... Până acum numai Ungurii ne au numit iredențiști. Acum vine și organul sibiian să ne denunțe pentru fapte petrecute înainte cu șapte ani. Dar noi n'am dus la Predeal steagul albastru al domnișoarelor din Sibiu până nu am întrebat pe dl. Dr. Rațiu, care a și autorizat apoi pe casierul comitetului să ne dea bani pentru drum (eram 8 universitari care plecam).”

Recunoaștem și noi, că-î va fi greu dlui Rațiu să răs. undă.

Din parte ne dăcă n'am relevat îndată ce organul d-lor Rațiu-Coroianu a scris cele citate în scrisoarea de mai sus, a fost numai pentru că ne așteptam, ca protestarea să se facă din altă parte. Și anume, să protesteze unii dintre tinerii cari atunci au participat la manifestația din Predeal și

dintre cari câștiga, cum e dl Dr. N. Comșa din Seliște, sunt foarte aproape de dl Rațiu.

Din parte-ne o singură întrebare: unde, când și cine a rugat într-una pe amicil de dincolo să nu facă „gălăgie” și „demonstrațiune fără rost, pe stradă”?

Afacerea școlaelor din Brașov.

III.

Este știut că această chestiune a devenit cu deosebire acută, în primăvara anului 1898, când ministrul Wlassics, prin cunoscutul său rescript către Metropolitul Miron, a interzis formal eforiei școlaelor din Brașov a mai primi renta dela București, și a amenințat, că la cas de nesupunere va aplica dispozițiile ordonanței ministeriale Nr. 559. din 1875. și ale §-lui 72 din art. de lege XXX dela 1883, va să zică va închide acele școli pe motivul că au primit ajutoare dela un guvern sau Domnitor străin.

În același rescript însă dl ministru Wlassics mai zice:

„Înainte de a face pașii de lipsă pentru executarea acestei dispozițiuni, voiesc să dau posibilitate școlaelor centrale dela Brașov pentru mai departe subzistență, și această în modul următor: Să b'ne-voeș! Excelența Ta să aduci acest rescript al meu la cunoștința senatului școlar al consistoriului arhiepiscopalesan, eare, după cum sunt informat, se va intruni în ședință cât mai îngrabă, și a-i comunica că, față cu școlaele din chestiune, pentru ținu'a Eforiei, care a călcat ordinațiunea de op'ire și dispozițiunile legii, și institute din patrie. în mod ascuns, le-a pus în dependență materială de guvernul unui stat străin, pentru această ținută am intențiunea să aplic măsura cea mai aspră, de la care numai în acel cas m'as abate, dacă senatul școlar al consistoriului de sub președința Excelenței Tale—interzicând Eforiei din Brașov facultatea de a primi, sub oric'ce titlu, ajutor de la guvern sau dela Domnitor străin—va suplica la mine pentru ajutor dela Stat spre scopul școlaelor. În ce privește o asemenea suplică, pot asigura pe Excelența Ta din capul locului despre buna mea voință și, în legătură u această, despre aceea ca să păstrăm neatinsă limba română ca limbă de propunere și caracterul confesional al școlaelor”.

Din cuvintele mai sus citate ale ministrului ungurec este, așa credem, mai mult ca evident, că intențiunea principală a guvernului n'a fost aceea de a opri primirea rentei dela București, nici de a închide institutele române din Brașov, ci aceea de a le pune într'un raport de mai strinsă dependență de guvern.

În adevăr, a închide niște școli de importanța celor românești din Brașov, i-ar fi fost o treabă prea mare, chiar și pentru un guvern atât de voinicos ca guvernul baronului Desideriu Bârfy. Această măsură extremă, ar fi pus regimul ungurec într'o lumină odioasă în fața Europei culte și ar fi înăspriț, fără trebuință, și mai mult de cum erau, raporturile dintre naționalitățile din patrie. Nu credem dar nici de-cum, ca un moment măcar, guvernul să fi avut intențiunea serioasă de a duce în deplinire această măsură draconiană.

Să oprească pur și simplu primirea rentei dela București, încă ar fi mers greu, căci ar fi rezultat de aci greutateă internaționale, de care și Ungaria, precum am văzut, are cuvinte de a se feri, chiar abstracție făcând că arangearea afacerilor internaționale nu depind, în cele din urmă, numai dela guvernul din Budapesta.

Pe urmă nici nu exista nici nu motivul serioș de a provoca România și a compromite relațiunile cu ea din pricina rentei. Din timp îndelungaș biserica stului Nicolae a tras venituril din România, și în special școlaele întreținute cu concursul acestei biserici, dela înființarea lor s'au susținut, în parte, cu sumele primite dela guvernul român. Ei bine, în tot acest îndelung

timp, nici o singură dată n'a putut dovedi nimenea că România ar fi încercat, în vr'un chip oare-care, a exercisa vr'un fel de influență asupra acelei biserici și a celor școli. România a plătit renta, cu care s'a știut datoare, atâta și nimic mai mult. Încolo s'a desinteresat cu des vîrșire și fără excepțiuni de soartea bisericii și a școlaelor, de organizașiya lor, de activitatea lor, de conducerea lor și de tot ce privia la dîusele.

Aceasta o știa bine guvernul nostru, trebuia să o știe, și prin urmare nu putea să găsească nimic primejdios, pentru siguranța și întregitatea statului, ba în defini tiv nici chiar pentru ideia de stat maghiar, în împrejurarea, că o biserică românească își trage din România venitele după o avere legitimă a ei.

Nici nu se temea guvernul de așa ceva, și în dem'nsurile sale contra școlaelor din Brașov, renta din București nu a fost cauză, ci numai pretextul în vederea adevăratului scop ce urmăria.

Acest scop a fost, o repetăm, aduce rea școlaelor din Brașov într'o mai strînsă dependență de dînsul. Ministrul Wlassics o mărturisește singur, când în recrip ul său asigură, că nu voește să închidă școlaele, ba din contră le asigură chiar caracterul confesional și limba de propunere românească, cu o singură condiție însă: aceea de a primi dela dînsul subvenția echivalentă cu renta primită până aici dela București.

Vu să zică, guvernul ungurec era aplicat de-a se angaja chiar la un considerabil sacrificiu din venitele țării, numai să ajungă acolo unde doria: să ajungă în pozișiya de a ținea el însuși în mână sumele necesare pentru întreținerea școlaelor din Brașov.

Pentru-ce doria aceasta guvernul din Budapesta, este ușor de înțeles, dacă ne dăm seama, că toate guvernele dela C. Tisza încoace, unele mai brutal, altele mai domol, însă toate fără excepțiune, se consideră nu de guverne ale țării, ci ale rasei maghiare; toate urmărind faimoasa „idee de stat”, toate sunt puse în serviciul politice i de maghiarizare.

Acestei politici însă de mult îi sunt un spin în ochi institutele noastre naționale de cultură, căci acestea, mai mult de cât ori ce, zădărnicesc progresul maghiarisării între Români și compromit astfel întregă politica de maghiarizare.

A le desființa însă pur și simplu, am văzut că nu merge, din diferite resoane, cărora și șovinistiil trebuie să li se supună. A le maghiarisa deodată, earăș! nu este cu puțință, căci se opun aceleși resoane, precum și texte pozitive de legi, a căror neocotire ar face stăpâniriil mai mult reu de cât bine.

În această situație, conducătorii politice i naționale maghiare, au conceput, nu de ieri de alături, ci de multă vreme, rafinatul plan de a maghiarisa institutele noastre pe încetul și pe nesimțite, întroducând în ele mai întâiu un oare-care sp'irit unguresc și pe urmă înlocuind, treptat treptat, limba de propunere românească prin cea maghiară.

Spre a putea ajunge la acest sfârșit, nu mai este însă suficient dreptul legal de supremă inspecțiune, pe care guvernul îl are în puterea legilor țării. Îi trebuia posibilitatea unei ingerințe mai directe, mai eficace, îi trebuia cu alte cuvinte o mai strînsă dependență a acelor institute de guvern, atât în cele didactice, cât și cu deosebire în cele materiale.

Exemplul gimnasiilor din Beiuș și din Năsăud ne dovedește cât de periculoasă este această tendență a stăpâniriil de la Budapesta. Sub diferite pretexte a isbutit să se asigure asupra acestor două institute dreptul de control și de ingerență în administrașiya fondurilor din care ele se susțin, în numirea corpului didactic etc., fie direct prin organele administrașiiei centrale,

fie indirect prin autorități municipale, cari tot în serviciul politice i de maghiarizare se găseșc.

Ei bine, rezultatul este, că aceste două institute, deși încă românești, sunt pe cea mai bună cale de a se maghiarisa, căci pe și ce trece caracterul lor naț'onal românesc tot mai mult se falsifică, pe și ce trece limba maghiară tot mai mult alungă și înlocuiește pe cea românească.

Isbutinil atât de neted la Năsăud și Beiuș, guvernul a crezut momentul sosit ca să se apuce de aceeași treabă și la Brașov. Aici pretextul a fost, în lipsa altuia mai plausibil, renta dela București. Pe chestia asta a dat deci năvală și amenințând cu închiderea, a eșit în urmă la lumină cu adevăratul seu plan: Puneți vă în dependență — a zis Brașovenilor — de mine și apoi vă plătesc eu, din fondurile statului, suma care până aci o luați din București! Atâta îi trebuia deocamdată guvernului. De aci încolo, ar fi venit ele, cu timpul, și celelalte. Cine ține banul în mână, are totdeauna mare putere, și apoi desu nu astăzi sau mâine, s'ar fi găsit ei însă odată și la Brașov Csokán I Jánosul necesari, pentru a se pune, cu ajutorul lor, pe treabă mai serioasă, pentru a începe cu succes maghiarisarea treptată a institutelor.

Ei bine, astăzi guvernul 'și-a ajuns scopul. Fără a da nici un ban din pungă statului unguresc, a ajuns acolo unde doria, grație „succesului strălucit” cu care s'a rezolvat chestiunea rentei, începutul maghiarisării este făcut și se știe că totdeauna începutul este greu; de aci încolo, las pe dînsul Wlassics!

Cum dar' să nu fie șovinistiil mulțumiți! Când succesul lor este mai mare de cum chiar singuril l'au dorit, căci vor face acum cu banii românești ceea-ce ar fi trebuit să facă cu banii statului unguresc, dacă noi Româniil eram mai puțin „înțelepți”.

Dar' succesul lor nu este numai acesta. Cunoscut este, că alt sp'ine în ochi șovinistiilor mai este și autonomia biserice i noastre ortodoxe, această fortăreață falnică și trainică ca granitul, ce ne-a lăsat providențialul Șaguna, pentru ca sub scutul ei naționalitatea și cultura noastră să aște în toate împrejurările ocrotire sigură. De multe ori au încercat Maghiarii să facă o spărtură cât de mică în această fortăreață, dar' până aci nu isbutiseră, căci prea era tare și cu adevărată înțelepciune clădită.

Prin solușiunea chestiunei rentei, s'a făcut în fine și spărtura mult dorită în autonomia acestei biserice i! Ba ca e mai mult, s'a făcut fără nici o urmă de rezistență din partea acelor pe care Șaguna 'i-a lăsat să fie paznicii al fortăreței sale, ba încă, precum se pare, chiar cu aprobarea acestora!

Va să zică: Solușiunea chestiunii rentei a dat guvernului posibilitatea de mult dorită de a se ingera în mod direct în conducerea și administrașiya institutelor române din Brașov. Prin aceasta l'a pus în puțința de a începe și asupra lor acțiunea de maghiarizare treptată, experimentală deja cu succes la Beiuș și Năsăud. În același timp a dat și primul atac isbutit contra autonomiei biserice i ortodoxe. Acest mare succes l'a obținut fără cel mai mic sacrificiu bănesc, căci toate se vor face cu ajutorul rentei dela București, deusă în casa centrală a statului, la dispoșișiya ministrului unguresc. Acest mare succes nu 'l costă în fine, nici politicește nimica pe guvernul nostru, căci numai raporturile lui „bune și amicale” cu guvernul Româniiil nu s'au turburat cătuș de puțin, dar' vedem că nu s'au turburat de loc nici proprietariil imediați al rentei, nici conducătorii biserice i direct interesate, ba în general până acuma nu s'a auzit nici un protest serios din partea Românilor!

Intrebăm deci încă odată: Cui tă adevărate cuvinte de a fi în ștință mulțumit cu solușiunea afacerii rentei c Româniil, sau șovinistiil maghiar?

Rășboiul buro-angl

Din știrile sosită până acum generalul bur Cronje n'a capitulat, de 8000 oamant, de zile întregi susțin m lupta cu ostirea engleză de peste ial condusă de cel dintăiu general englez lordul Roberts. Toate atacurile Burii lui Cronje l-au respins cu un aproape fără părechie în istoria lumii.

Cu data de 26 Februarie declarată, că dacă Cronje în ar capitula, — ceea-ce încă întâmplat — nici atunci puterea rezistentă a Burilor n'ar fi partea înfrântă: 100.000 de mași stau gata să se apere fiec-tec de pământ până la ultima pic-de sânge.

Cea mai mare parte a Burilor de la Ladysmith — a Leyds — a plecat în ajutorul ralului Cronje, nelăsându-se decât 5 batalioane, căci Burii destule acestea pentru a reș-Buller în calea lui spre Ladys-

Din Londra cu data 26 telegrafează: Se raportează bera Burilor, că erii Englezii, de care au voit să treacă peste Au atacat pe Burii, aceștia focurile lor 'i-au pus pe fugă. Azor neață din nou au cerat să rrlul, dar au trebuit să se retragă cu perderi foarte mari. Bur opt care adună morți și răni glezl.

Cu data 26 Februarie se grafează din Londra:

„Ziarul „Times” publică gramă cu data 21 l. c. dela b-rg: Englezii au aprins tabăru așa că aceștia au ț st în trăgă în albia riuului Modder, foarte bun de apărare pentru are în lungime 2 miluri, e lat metri și e adânc de 150 metri. este din beșug provăzută cu cioase ostiri; deși asupra lor carcă tunurile engleze de mai neîntrupt, Burii sunt neînfrân-

DIN ROMANIA

Intrunirea Ligii Culturale.

Sâmbă's seara la orele 9, vre o 50 s'au intrunit în localul Ligii din Spre a discuta asupra mijloacelor de a da un nou avânt activității Ligei rale.

Di St. Priețeanu Buzău a lăstăiu cuvântul. D-na a făcut istoricul Culturale înființată la 1891; a siasmul stérmit de chestia națională mania și peste hotare și a conchisă cum mișcarea din țeară a avut un răsunset în străinătate silind lumea să recunoască existența unei chestii în Ungaria. Până la înființarea Ligii străinil credeau că mișcarea româ Transilvania e venită în urma îndem- rus și l.

Acum, în urmă mișcarea Ligii lundu se, dușmanii nostri naționali cepu: dia nou să conteste existența sunei naționale.

Primul ministru Széll a decla Camera ungară, că Ungurii n'au de

CUGETARI.

Trebuie a lupării pe fie-care minut în mîntea unei fete, că ea este ursită a face fericirea unui bărbat; felul educației ei trebuie să e de a-i face cunoscute mijloacele și de a-i insufla gustul legând de aceasta slava sa.

(M-me Bernier.)

NOUȚĂȚI

Arad, 27 Februarie 1900.

Vacanța de carnaval a Dietei ungare s'a început Sâmbătă și ține până Joi (1-a Martie n) dîmîneața. În acest timp „părții patriei” vor avea odihnă după atîta muncă prestată.

Constatăm, că vrînd să răspundă unor somațiunii ale noastre, confracții dela Sibiu caută să scape de discuție, zicînd că nu vrem discuție pe cuvinte, restă măcînd chiar cuvintele. Cititorii vor judeca—și promit că vor căuta să se edifice și confracții noștri sibiensi—dacă articolele ce publicăm despre rentă, sînt motivate ori nu.

Pentru a lumina afacerea rentei, confracții publică scrisorile ce d-nii Dr. I Rațiu, P. Cosma, Al. Moesonyi și Dr. Laurențiu Pop (Abrud) au adresat redacției „Lă Românie”, exprimîndu-și bucuria asupra chipului cum s'a resollvat afacerea și tîmîind guvernul României.

Suntem curioși înă, de ce „Tribuna” nu publică și scrisoarea d-lui N. Șerban, deputat guvernamental în Dietă?

Ori ilustrul deputat să fie mai puțin competent în a se exprima asupra afacerii decât d-nul Rațiu.

Am dori să știm cauza. Constatăm de altfel că în articolul dela 13/26 c. confracții sibiensi ne surprind prin o calmitate ce pare că este meritul—absenței din redacție a d-lui Daianul Dacă își vor ține obiceiul, chiar de nu ne-am înțelege, cel puțin nu ne vom certa.

Noul guvernor al Moraviei. Eri, în 26 Februarie noul guvernor al Moraviei, contele Carol Zierotin a depus jurămîntul oficial în mîinile Majestății Sale Monarhului. La săvîrsirea actului a fost de față și prim-ministrul austriac, Dr. Körber.

Altă blăstămăție jidovească O foaie locală maghiară comunică știrea, că un caz interesant și revoltător preocupă acum direcția financiară aradană. Zilele acestea finanții au confiscat în Micăleca (lîngă Arad) 30 butoaie pline cu petrol, cari au fost transportate acolo de un fabricant din Galiția, se înțelege, desconsiderând dispozițiunile de vamă și cartel. Pînă acum numai atîta se știe; e foarte probabil însă, că nu acesta e cel dintîi transport de acest fel, căci de mult dej e generală și permanentă plînsarea împotriva petrolului rîu, ce se vinde prin prăvălii. Petrolul din Galiția este amestecat adică cu benzin, ceea ce tot atît de mult bine îi face petrolului, ca și apa vinului. Mai ales negustorașii jidani din provincia vînd acest mai nou petrol „Engel”. Publicul rabde și plătescă; doar așa pretinde fraza cu: sprîgînirea industriei maghiare!—Și Ovreul își ride în pumn!

Demonstrații socialiste în Viena. Că data de eri (26 l. c.) se telegrafează din Viena, că vr'o 5000 de socialiști au arangeat acolo mari demonstrații împotriva noiei reforme electorale comunale. A trebuit să intervină poliția, care a deținut dintre demonstrații vr'o 40 de inși.

Falsificător de bani. Sâmbăta trecută poliția din Viena a arestat acolo pe chelnerul Ioan Stengel, care a fost prins cu fabricarea de bani falși; îndeosebi îi succedea să fabrică cu multă istețime piese de 20 fileri. Chelnerul Stengel a mai fost odată oșăndit în Budapesta la 3 ani robie pentru falsificarea de bani, de unde abia acum scăpase, în 2 Februarie a c.

Obiceiul rău la un internat românesc de fete. Într-unul din numerii din urmă ai „Patriei” din Cernăuți cetim următoarele: „La concertul „Armoniei” au participat în corpur și ambele internate române din Cernăuți. Creșterea ce o primesc copilele și băieții în internate este foarte bună și merită toată recunoștința. A atins foarte plăcut priveleștea fetelor tinere și inspirate. Stingheritoare pentru sentiment a fost numai uniformarea copiilelor. Băgato în oficioasele gulere albe ale internatelor catolice, aspectul lor avea ceva înstrîinător. Imitarea aceasta de obiceiuri cat lice în institute de creștere române nu ne pare a fi la loc; ba ea este chiar un pericol, căci poate crește în inimile tinere simpatii pentru lege și obiceiuri străine. Rugăm pe d-na presidentă a „Societății Doamnelor române” ca să binevoiască a se îngriji de sistarea purtării gulerelor albe, atît de ofensătoare pentru ochiul român.”

Producțiune literară musicală în Năsăud. Societatea de lectură a școliarilor dela gimnaziul superior fundațional din Năsăud invită la serata literară-musicală urmată de dans, ce se va arangea Sâmbătă, în 3 Martie st. n. 1900, în sala de gimnastică dela gimnaziu. Inceputul la 7 oare seara. Prețul intrării de persoană: 1 coroană. Venitul curat e destinat în favorul fondului societății de lectură a școliarilor gimnaziali. Suprasolvirile și ofertele se primesc cu mulțămîită și se vor publica în Raportul anual al gimnasiului.

Năsăud, în 19 Februarie 1900. Comitetul.

Un mandat în vacanță. Cu moartea deputatului Constantin Iovanovic, mandatul de deputat liberal în cercul Moraviției a devenit vacant. Nou candidat al cercului se așinește Dr. Manassy György, mare proprietar și secretar răspănesc, care și-a ținut vorbirea-program Sâmbăta trecută în Vêrșeț în fața unui număr de alegători de vr'o 800,—cum se telegrafează din Vêrșeț. Numitul candidat, tot cu program guvernamental, și a tîmăie—zice se—vorbirea și în limba română. Lucru mare!

Moștenitor de tron maturisant. Din Berlin se vestește, că moștenitorul de tron al Germaniei, prințul Wilhelm, zilele acestea și a luat rămas bun dela autoritățile școlare și dela profesorii gimnasiului din Plön, unde și-a terminat studiile gimnaziale. Duminecă a sosit la Potsdam, unde va intra ca sublocotenent în regimentul gardei de onoare. Prințul-moștenitor de tron va împlini 18 ani în 6 Maiu, când va fi declarat major și va primi întreținere de curte separată.

Corul vocal-bisericesc al plugarilor gr. or. români din comuna Jabar invită la concertul împreunat cu „teatru” și dans ce se va arangea în Dumineca din 20 Februarie (4 Martie) a. c. în localitatea D-lui Izidor Siarto de acolo. Prețul de intrare: 2 cor. de familie, și 80 fil. de persoană. Suprasolviri se primesc cu mulțămîită și se cuitoză în public. Venitul e destinat pentru fondul corului. Inceputul la 7 ore seara.

„Transilvania”, organul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ce apare în 10 numere pe an în Sibiu, a intrat în anul XXXI, al existenței sale. Nrul I din luna Ianuarie a c are următorul cuprins: Cronica de Eisenstadt despre reșcoala lui Horia—Din literatura geografică a Transilvaniei—Știință, literatură și artă: Din literatura străină Bibliografie. Calendaristica noastră. Revista revistelor.—Partea oficială: Proces verbal din 2 Ianuarie 1900. Sedința ordinară a comitetului central al Asociațiunii din 11 Ianuarie 1900. Din despărțăminte.

„Ungaria și Ovreimea” Sub acest titlu a apărut în Budapesta un voluminos op politic și economic din penna lui Petrussevich Géza, un tirer publicist și scriitor economic, care și până acum s'a ocupat în mai mulți articoli de ziar cu chestia ovrească. Opul se estinde pe 208 pagini, costă 3 coroane și se poste comanda la „Szent Gellért kath. mûnôzet” în Budapesta, VIII. strada Prater Nr. 44.

Producțiune musicală în Sebeșul săseșc. Comitetul reunitului românesc de cântări din Sebeșul-săseșc invită la producțiunea musicală declamatorică, ce se va arangea Sâmbăta, în 3 Martie a. c. în sala cea mare a hotelului „La leul de aur” de acolo. Inceputul la 7 oare seara. După producțiune urmează dans. Prețul de intrare de persoană 1 cor., galerie 50 fil. Suprasolviri în favorul reuniunii se primesc cu mulțămîită și se vor cuita pe cale publică. — Programul producțiunii e foarte variat.

Din simpatia pentru Buri. O știre telegrafică din Glasgow (Englitora) vestește, că tinerimea universitară de acolo a insultat în chip ne mai pomenit pe profesorul lor Tille, originar din Bonn, și aceasta numai din pricina, că profesorul scrisese într'o foaie săptămînală din Berlin un articol în favorul Burilor. Dinaintea tinerilor furioși, profesorul s'a ascuns în sala profesorală, ear el, în acest timp, și-au rîșbunat asupra paltonului numelui profesor, cum și asupra altor două paltoane ale altor profesori, tîindu-le în zeci de bucăți. Când profesorul Tille a eșit din sală, studentii au năvălit ca turbați asupra lui și au început a-l îmbrânci; s'ar fi întemplat, de sigur, lucru și mai grav, dacă nu interveniau profesorii cu rectorul în frunte. Studentii rîșboinicii au pretins ca profesorul Tille să și ceară iertare, ceea ce profesorul n'a făcut. S'a pornit aspră cercetare în contra studentilor, cari, așa se vede, țin să ia și ei pildă dela—universitarii maghiari.

Incendiu mare. Eri, 26 l. c., un foc uriaș a isbucnit într'o mare fabrică de oleiu din Paris. Focul nu e încă localizat, dar până acum deja paguba pricinuită e enormă. Dintre muncitorii fabricii peste 30 de inși au rămas greu răniți în urma arsurilor primite.

Felurimi.

Poetul orb Milton se îndrăgostise într'o fată, încât a luat-o de soție. Dama tinără se vede, că a început a regreta pasul acesta, devenind tot mai impacientă. Sărmanul Milton suferia foarte mult sub tirania ei. Buckingham, care voia a-l consola, îi zise: „Soția D-tale este ca o roșă de frumoasă!” — „Posibil”, reflectă cu durere poetul — „dar”, deoarece ce, nu-i pot vedea colorile, nu simt nimic din frumuseța acestei rose, — pe mine mă vulnearază numai ghimpul!”

Cine să aibă întăietatea? Carol V, împăratul Germaniei, pe cât de mult iubi regulele bune-cuvințe, pe atît de mult ura ceremoniile fără nici un sens, și de câte ori se întemplau asemenea lucruri la curtea lui, totdeauna le lua în ris. Odată se întemplă, că două dame se imbiau la ușa împăratului, care să între mai întăiu. „Ei”, zise împăratul cu un suris malițios și făcînd cu mîna un gest de invitare: „ceea mai mare nebuună să aibă întăietatea!” — Cele două dame nu se mai imbiară de aci încolo, care să între mai întăiu.

Răspunsul unei mame. Soția unui econom era inconșolabilă după fiul ce-i murise. Preotul satului încerca a o consola zicîndu-i: Aia-i aminte, că D-zeu a poruncit lui Avram să aducă jertfă pe unicul seu fiu și să-l ucidă cu mîinile proprii și că Avram a fost gata a aduce acest sacrificiu fără nici o șovăire.— „Dar”, domnule părinte! exclamă femeia: „un astfel de sacrificiu nu va cere Dumnezeu nici o'ată, de la o mamă!”

O doctorie periculoasă. — „Ia o sticlă din medicamentul meu”, zise un doftor cătră un domn, care tușia foarte tare, „și nu vei mai tuși nici odată!” Este medicamentul D-Tale așa de mortal? întrebă bolnavul cu sarcasm.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu. Red. respons.: Ioan Russu Șirianu.

ne de Liga culturală, deoarece ministri au tră ungar la București e Ungar și acesta știe ce face.

Di Pențeanu crede că din cauza preșetei acestui ministru aci mulți se țin de-arte de Ligă.

Di colonel Bădulescu crede că adevăta causa a neactivității Ligei culturale e diferea pe care o arată Românii față cu aceste chestiile mari.

Di Mihal Vlădulescu, provocat de di areș, arată că Liga Culturală în marea partidelor nu poate merge de cât rîu, aceea d sa e de părere, că ea trebuie entinută în afară de artide. Continuînd Vlădulescu își exprimă părerea de rîu, Românii dau foarte puțin interes Ligei culturale.

Di colonel Bădulescu reia cuvîntul și opune ca Liga Culturală să țină o mare întrunire publică în Capitală, ca să rețină în inima Românilor chestia națională și să arate ultimile nelegiumi ale regurilor.

După ce mai vorbise d-nii Siveanu, Apostolescu, Slotescu și Alevsu, se stărste în principiu ținerea unei mari întruniri publice în Capitală, ear înainte de cea întrunire să se țină două întruniri în me pregătitoare la Ligă, în care să se arde ordinea de zi și oratoriile ce vor vorbi. Întrunirea s'a săfșit la oarele 11.

„România Jună”.

Din Austria.

Earăși eris. — Fopotința lui Körber. — Monarhul grăbește la Viena. —

Deja la a treia ședință de la ședeschiderea Reichsrathului încoace noul guvern austriac s'a convins și ul, că în Austria guvernarea parlamentară e încă tot peste putința.

Cele două crise mari: vechiul conflict între elementul slav și german, um și frecările între partide în ședințele parlamentului — din nou e descarcă pe umerii bătrănelui Monarh. Cabinetul Körber, care până cum a guvernat cu cele mai frumoase speranțe de impăcuire a stăler de lucruri, de când cu reshiderea din urmă a Reichsrathului pentru deplina impăcare a elementelor, — situația din acută ce era devenit acum și mai insupportabilă. Luptele între partide se încep din nou și lucrarea parlamentară este arăși zadărnicită. Ear' prim-ministrul Körber, așa se vede, nu poate să jute nimic situațiunii atît de critice.

Intre aceste impregiurări Maj-sta Sa trebuie să și întreprună timpul etrecerii în capitala Ungari și să se stoarcă la Viena, ceea ce are să se atîmp'e chiar mîne, în 28 l. c.

În ședința de ieri (26 l. c.) a Reichsrathului din nou a sunat glasul e agonie al vieții parlamentare austriace.

Presidentul, reflectînd la scandalurile de Sâmbăta trecută, a accentiat cu multă jaluire, că dacă aceste parițiunii tind să ia un caracter mai erios și permanent, — trebuie să espereze cu totul de viitorul parlamentarismului austriac.

Pe când unit deputații continuă scandalul în ședințe, pe stradele Viena mîi de muncitori socialiști fac demonstrațiuni mari împotriva Reichsrathului, voină să năvălească amenințatori pe galeriile sălei de ședințe. I asta numai cu mare greutate au utut să fie împiedecați de puterea olitenească, r'estănd zeci de inși între muncitori.

Ca pricină a rîșvîririi acestora e pomenește noua reformă electorală comunală în orașul Viena și ni-le declarațiuni din urmă ale ministrului de agricultură, puțin plăcute socialiștilor.

Calendarul „Bibliotecii Noastre pe anul 1900”, întocmit de dl E. Hodos, apărut cu un interesant cuprins. În partea literară cuprinde lucrări de Eminescu, Coșbuc, Alexantri cu portretele acestor trei mari poeți. Afașă de aceasta mai publică amintiri din 1843; Avram Iancu în 1852; D'ale economiei de casă: Cum se coace pâinea bună? Apoi anecdote și haz. Pe lângă partea caligrafică se află numele tuturor profesilor și învățătorilor din dieceza Caransebeșului, precum și regulamentul pentru favorizarea examenului de calificare la Institutul pedagogic din Caransebeș. Prețul unui exemplar: 28 cr., plus poșta 5 cr. A se adresa: E. Hodos Caransebeș.

„Revista Economică”, organ pentru societăți financiare și comerciale. Apare la 10 a fiecărei luni în Sibiu sub direcția Dr. ului Cornil Diaconovici. Nr. 12 (Anul I), din 10 Decembrie a. c. are următorul cuprins: La finea anului. — Radicarea schentului, de I. Vătășan. — Introducerea

obligătoare a valutei de coroane. — Închirierea anuală a conturilor la bănci, de I. Vătășan. — Despre negocierea efectelor, de I. Poșcu. — Jurisdicțiunea: D. c. s. univ. curiale: Transcrierea de acțiuni nominative, Bonul, Provisiunea, Cambiul, Pro-c. i. t. univ. — Afaceri de dare: Banca nouă de schimb. — Agricultură: Situațiunea agricolă, Altoi gratuit, Provisiuni de viață de via. — Revisia financiară: Reducerea etalonului Băncii austro-ungare, Situațiunea, Nota procentuală a efectelor în Buletinul oficial al Băncii din Viena. — Cronică: În amintirea lui Strauss, „Pământ și națiune”. — Depozite de stat la bănci, Radicarea procentului pentru depozite în Viena, Valuta nouă. — Literatură economică: „Anuarul financiar”. — Bibliografie. — Trăgiri la sorți. — Amortisări. — Bursa de efecte din Viena și Budapesta. — Bursa de efecte din Bucuresți. — Bursa de mărfuri din Budapesta. — Inserțiuni.

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile **imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 15-50 ani.**

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vechi, de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuielile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși inși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de imprumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4½ și 5%
pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de imprumut pe imobile și moșii 220 -65

Szűcs F. Vilmos
ARAD, Fő-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Calendarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim calendar scos în tipografia noastră
a apărut tocmai acum
cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.
plus 5 cr. poșta pe tal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați
a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului“
La comanda mai mari de 10 exemplare
dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA
„Tribunei Poporului“.

A apărut

**Și să află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“
următoarele opuri:**

1.) „Calendarul nostru“ — pe 1900. prețul — — — — —	cor. —.60 fil.
2.) „Amicu Poporului“ — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practice în cauze administrative. Prețul — — — — —	„ 1.— „
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, prețul — — — — —	„ 2.— „
4.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu, prețul — — — — —	„ —80 „
5.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Pacățianu, prețul — — — — —	„ 2.— „
6.) „Principiile politice“, după Dr. T. de Holtzendorf, de T. Pacățianu — prețul — — — — —	„ 4.— „
7.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culesse din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. Prețul. — — — — —	„ 2.50 „
8.) „Războiul pentru neatârare“ și „Povestea unci coroane de oțel“ ambele de George Coșbuc. Prețul Războiului — — — — —	„ 1.20 „
Pr. țul „Coroanei“ — — — — —	„ 1.60 „
9.) „Din vremuri apuse“ — de Judita Secula născ. Truția — prețul — — — — —	„ 1.— „
10.) „Vieritul“ — de Petru Vancu, prețul — — — — —	„ 1.— „
11.) „Teoria Dramei“ — de Dr. Iosif Blaga. Prețul: — — — — —	„ 3.60 „
12.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu. Preț: — — — — —	„ 1.60 „
13.) „Cuvântări bisericesti“ — traduse de Ioan Genț. Preț. — — — — —	„ 5.— „
14.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Scoopul, preț — — — — —	„ 1.50 „
15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz prețul — — — — —	„ 1.20 „
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom“ (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățător în Arad. Aceasta liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase priceșne și un adaus de cântecce populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2-3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 5 coroane.	

La comanda să se mai adauge de fie-care op 10 fileri spese postal